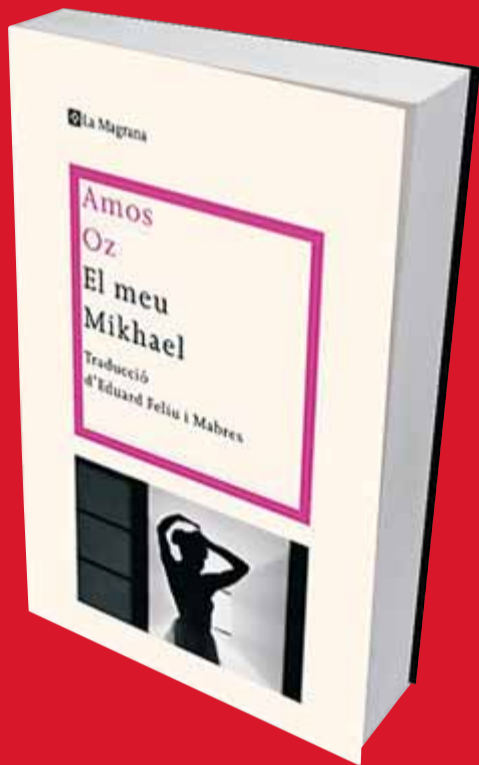

Novetat editorial

El meu Mikhael

Amos Oz
Traducció:
Eduard Feliu
La Magrana
Barcelona, 2010
Preu: 19 euros
Pàgines: 272

Us oferim el pròleg que Amos Oz ha escrit arran del quarantè aniversari de la primera edició d'«El meu Mikhael», reeditada per La Magrana amb la mateixa versió catalana del 1973

QUARANTA

El meu Mikhael està escrit en primera persona, des del punt de vista d'una dona. Tenia vint-i-sis anys quan el vaig escriure, i estava convençut que sabia tot el que calia saber sobre les dones. Avui no gosaria escriure una novel·la sencera amb veu de dona. Després de la seva publicació vaig rebre moltes cartes de dones sorpreses que em demanaven: «Com ho sabies?» També vaig rebre moltes altres cartes de dones que m'acusaven de no saber-ne res de res. No sabré mai qui tenia raó.

El que sí és cert és que vaig escriure *El meu Mikhael* gairebé per obligació. El personatge de la Hanna em va aclaparar tant que vaig començar a parlar la seva llengua i a somniar els seus somnis a les nits. No em vaig pas inspirar amb una persona real, en absolut. Va arribar d'allà on fos, va entrar dins meu i no em va tornar a deixar. M'hi vaig oposar durant mesos; no escrivia ni una sola línia. «Qui sóc jo per escriure sobre l'amor, el matrimoni i la desil·lusió d'una dona jove de Jerusalem deu anys més gran que jo?», em preguntava. Però la Hanna no em deixava estar. Va portar a la meua vida el seu Mikhael, els seus pares i els d'ell, el seu fill i els seus veïns, tot el veïnat, tota Jerusalem sencera i els bessons àrabs dels seus somnis, que s'havien convertit en els meus. Em vaig veure obligat a escriure el llibre per tal d'alliberar-me'n i poder tornar a la meua vida que, en aquella època, era la d'un habitant d'un quibutz a Hulda que repartia el seu temps entre l'ensenyament i el camp; una vida molt allunyada de la Hanna Gonen, del seu amor esquerdat i de la seva tenebrosa Jerusalem.

Em semblava que no aconseguiria acabar d'escriure el llibre. Em pensava que escriuria unes quantes pàgines sobre la Hanna, potser un conte, i que aleshores me n'alliberaria. No m'agradaven ni ella ni els seus vots matrimonials, i la seva vida imaginària secreta no m'atreia gaire.

Vaig començar a escriure el 1965, abans de la publicació de la meua primera novel·la, *Elsewhere*

Perhaps. Al principi escrivia només els dijous: aquell any el quibutz m'havia assignat un dia a la setmana per als meus experiments literaris. Però la Hanna de seguida em va obligar a escriure la seva història cada dia. La Nily i jo, i les nostres dues filles, vivíem en un pis que consistia en una habitació petita i una altra la meitat de gran al costat de les oficines del quibutz, davant de la parada de l'autobús. A la tarda, quan arribava a casa, em dutxava i dedicava el meu temps a

Oz va escriure l'obra gairebé per obligació

la meua família. Quan les nenes i la Nily se n'anaven a dormir, seia i escrivia durant dues o tres hores, de nit. No tenia un estudi, ni tampoc era capaç d'escriure una sola línia sense una cigarreta entre els dits. La Nily no podia dormir en una habitació plena de fum i amb el llum encès, de manera que em tancava al lavabo, que era tan gran com el dels avions; abaixava la tapa del vàter, m'hi asseia i em col·locava sobre els genolls un volum de reproduccions de Van Gogh que ens havien regalat per les noces. Després obria el quadern sobre el llibre, m'encenia una cigarreta i escrivia el que la Hanna em dictava, fins a mitjanit o la una, quan els ulls se'm tancaven pel cansament i la pena.

Quan sento que altres escriptors viatgen per trobar la inspiració a llocs plens d'atmosfera i paisatges

XAVIER BERTRAL

impressionants, recordo com vaig escriure gairebé tot *El meu Mikhael* dins el lavabo. Pot ser que això es reflecteixi en el llibre: de fet, una bona part té lloc en un apartament minúscul, estret i fosc de Jerusalem amb el sostre baix.

He dit que escrivia tot el que la Hanna em dictava, però no és del tot correcte. La veritat és que m'hi oposava amb totes les meves forces. Més d'un cop, i més de dos, em sentia parlant-hi: «Això no quadra. Tu no ets així. No ho penso escriure». I ella em renyava: «No se t'acudeixi dir-me com sóc o deixo de ser. Calla i escriu». Jo insistia: «Sàpigues que no escric pas per a tu, em sap greu. Vés a parlar amb algú altre, amb una dona. Jo no la puc pas escriure, una cosa així. No sóc una dona, ni una escriptora». Ella es mantenia ferma: «Escriu el que t'estic dient

ANYS DESPRÉS

El novel·lista
Amos Oz està
considerat
un dels
més importants
en hebreu

i no t'hi fiquis». «No sóc pas la teva secretària! Tu només ets un personatge del meu llibre, i no al contrari.» Discutíem de nit, la Hanna i jo. De vegades la deixava sortir-se amb la seva i d'altres em negava a cedir. Encara avui em pregunto si el llibre hauria estat millor o pitjor si hagués cedit més -o menys- a allò que em demanava la Hanna.

Quan vaig acabar d'escriure el llibre, l'abril de 1967, un mes abans que la Guerra dels Sis Dies esclatés, quan finalment m'havia alliberat de l'esclavitud a la Hanna, em vaig assegurar a llegir-lo i em van envair tot de dubtes: havia escrit una novel·la on no es matava ni es traïa ningú, una crònica previsible d'un matrimoni infeliç, d'una dona un pèl histèrica amb un marit desconsolat, un fill simple, veïns bruts i una Jerusa-

lem dividida que emergia hivernal, fosca i sinistra. A més a més, sis setmanes més tard tocaven el xofar al Western Wall i se sentien crits de «Jerusalem d'Or», exactament el contrari de la Jerusalem de la Hanna i en Mikhael. Si no hagués acabat d'escriure el llibre un mes abans de la guerra, no l'hauria acabat mai.

Em vaig dir: «Aquest llibre serà interessant només per a un petit grup de lectors sensibles que es conformin amb una novel·la sense trama, amb herois que no són herois, que té lloc en una ciutat, la Jerusalem dividida, que ha deixat d'existir».

Amb gran recança vaig lliurar el manuscrit a un editor de l'editorial Am Oved. El va llegir i em va dir que, lamentablement, el llibre no tenia possibilitats comercials i que no seria atractiu per als lec-

tors de la seva Biblioteca Popular. De fet, va dir, era com un llibre de poesia: escrit amb sensibilitat però gens apropiat per al públic general. Em va oferir algunes idees per millorar-lo. Per exemple, em va suggerir que la Hanna podia traïr en Mikhael almenys un cop, o que en Mikhael podia esdevenir un geni de la ciència de fama internacional. O que tots dos deixessin Jerusalem i comencessin un nou capítol de la seva vida en algun altre lloc, potser en un quibutz. Potser fins i tot era millor canviar el títol del llibre per *El diari de la Hanna*. I per què havia fet servir aquells noms tan antiquats? No podia posar-li Noa, o Ruth? Tot i així, encara que em negués a fer tots aquests canvis, l'Am Oved s'avindria a editar la novel·la tal com era. L'editor no més volia fer-me reflexionar i

suggerir-me com animar la meua monòtona història.

Jo em sentia eufòric per les paraules «escrit amb sensibilitat», i estava d'acord amb ell sobre el públic en general. L'editor volia publicar una tirada molt reduïda, però a causa d'un incident amb un altre títol, *El meu Mikhael* va acabar sortint a l'abril de 1968, gairebé un any després d'haver-lo acabat, dins la col·lecció Biblioteca Popular. Per sorpresa de l'editor, meua, i del grup d'amics que havien llegit el manuscrit, *El meu Mikhael* es va convertir en un *bestseller* de la nit al dia, i tenia tantes lectores com lectors. Es van vendre gairebé 130.000 exemplars a Israel, i centenars de milers d'exemplars en les vint-i-vuit llengües en què es va traduir, en les setanta-dues edicions que es van publicar arreu del món. Potser sí que és cert que alguns lli-

bres són universals perquè són provincials, i extensos perquè precisament són minimalistes. Potser.

De vegades penso en la Hanna Gonen i el seu marit Mikhael al seu apartament fosc, penso en les seves vides avorrides i depriments, i recordo la veu de la Hanna dins el lavabo del quibutz a Hulda, la tristesa de la seva esclavitud, la seva insaciable fam de terres llunyanes, de ciutats bullicioses i paisatges infinits. Veig la Hanna de peu, davant la seva finestra, guaitant espais que mai no podrà conquerir. Parlo amb ella, i també amb mi mateix: «Hanna, ara ets arreu del món: al Japó, a Corea, a la Xina, a Bulgària, a Finlàndia i al Brasil. No et sembla que les coses van una mica millor? Que passis un bon dia», li dic. I torno a allò que estic escrivint, lluny, però no gaire, d'ella.*